№ 35 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

no 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab· śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 35 (127) Hod II. Wilnia, 1 maja 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Raspad Rasiei?

WIENA. 28.IV. Kijeŭskije hazety danosiać: Nacyonalny Kamitet Ukrainy wybraŭ kamisiju, katoraja abjaŭlena za tymczasowy urad dla Ukrainy. Apracowan prajekt palitycznaj systemy upraŭleńnia aŭtonomnaj Ukrainy i wybran kancler.

Na 1 maja staroha stylu ŭ Kijewi sazywajecca ustanoŭczy sejm, katory pawinien pryznać zakonnaj pastanowu nacyonalnaho konwentu ab abjaŭleńni Ukrainy niezaležnaj respublikaj.

Sztab nacyonalnaj milicii pamieszczajecca ŭ budynku uniwersytetu. Milicija składajecca s celych pałkoŭ pad kamandaj praŭdziwych hienerałoŭ.

Rasiejski tymczasowy urad daremna wioŭ pierahawory s kamisijej nacyonalnaho konwentu, kab zabaspieczycca proci hroznaj niebaspieki addzialeńnia Ukrainy ad Rasiei, bo z hetaj pryczyny rasiejskaja wola apyniecca iznoŭ u niebaspiecznym pałažeńni. Tymczasowy urad dawodziŭ, szto Rasieja može istnawać tolki jak federacyjnaja respublika. Pakul-že nie zbiarecca ahulna rasiejski ustanoŭczy sejm, nielha prystupić da pierastrojki hasudarstwa na hetkaj asnowi.

Adnosiny dajszli hetkaj wostraści, szto zdajecca, sporka može być razwiazana tolki siłaj.

30 krasawika.

Zachodni teatr:

Front Rupreehta Bawarskaho: Anhliczanie ŭczora czatyry razy wiali szturm proci Opi i daremna marnawali swaje siły Wioska astałasia ŭ naszych rukach. Naabapoł Skarp dalej trywaje silny artyleryjski ahoń.

Pawodłuh aścierožnaho rachunku, anhliczanie utracili 28 krasawika bolsz za 6.000 dusz zabitymi, bolsz za 1000 pałonnych i 40 kulemiotaŭ. Razbity 10 pancyrnych samachodaŭ.

Front niamieckaho Naślednika: Artyleryjskaja bitwa ad Soasson da Sinid iznoŭ krapczeła, trywała ŭsiu nocz i na ranicy dajszła niezwyczajnaj siły.

---

28 krasawika my zbili 11, a 29 — — 23 samaloty i 3 latyczyje szary.
Richthofen zbiŭ 52-ha woraha, Wolff—26-ho.

Uschodni teatr:

Spakojna.
Makiedonski front: Znacznaja czynnaść artylerył. My zbili 2 anhlickije samaloty.

SZTOKHOLM. Pierszaja padhatawicielnaja narada ab socyalisticznaj mirnaj konferencii adbyłasia ŭ subotu. Na jej byli hałandcy Treistra, Kol, Albardo, duński minister Stanning, Szwedy Branding, Weller i Soderbjerg. Pryjechaŭ belhijski socyalist praf. Bronker, katory adhetul pajedzie ŭ Pieciarburh. Žduć hałandca Ismana i belhijca Wanderwelde.

Usie try rasiejskije socyalistycznyje hrupy, jak kažuć, zyjszlisia na tym, kab admowicca ad sztokholmskaj konferencii.

PIECIARBURH (P.T.A.). S pryczyny žadańnia predstaŭnikoŭ II oj armii, kab byŭszaho cara pierawieźli ŭ Pietrapaŭłaŭskuju krepaść, i czyślenych sprob asob, akružajuczych cara, pierecіahnuć na jaho staranu wojsko, katoraje jaho pilnuje, — spaŭnicielny kamitet rabotnikoŭ i sałdatoŭ pastanawiŭ zrabić śledztwo, jak pilnujuć Mikałaja Romanowa.

SZTOKHOLM. Miž nasialeńniem Pieciarburha panuje niezwyczajna nerwowaje nastrajeńnie s pryczyny czutak ab spadziewanych u czasi światkawańnia 1 maja razruchach. Adny kažuć, bytcym tymczasowy urad budzie skinut, dy tolki niewiadoma, czy zrobić heta sajuz rabotnikoŭ i sałdatoŭ, czy staronniki cara. Iznoŭ že druhije apawiedajuć, bytcym u Pieciarburh zbirajecca 50.000 sielan, katoryje dabiwajucca adabrańnia ŭsich prywatnych ziamiel. Ureszci chodziać czutki, szto maje być wystaŭleny žadańnie ekspropryacii ŭsiakaho prywatnaho mieńnia na karyść hramadzianstwa. Trywoha uzrastaje s pryczyny adozwy hłaŭnakamandujuczaho hienerała Korniłowa, katory kaže, szto socyalisty dahetul majuć u sabie 40.000 wajennych wintowak i 30.000 rewolweroŭ, uziatych u rewolucyjnyje dni z arsenału i dahetul nie wiernienych.

U Danieckim basejni ruch jeszcze trywaje.

Światkawańnie 1 maja.

Dzień 1 maja — heta suświetnaje proletaryackaje świato, uświenczenaje doŭhimi hadami zmahańnia raboczaho narodu s panujuczymi nad im stanami.

Klasowaje zmahańnie — zmahańnie pracy s kapitałam — adbywajecca wa ŭsich staronach świetu. I ŭsiudy jano wyliwajecca ŭ tej že samaj formi, ŭsiudy idzie adnej darohaj, bo ŭsiudy asnowa jaho — adna. Z adnaho boku stajać mnohamiljonnyje hramady rabotnikoŭ, katoryje aprycz pary zdarowych ruk niczoha nie majuć; z druhoha — tyje stany, katorym u chodzi historycznaho razwićcia hramadzianstw udałosia zabrać u swaje ruki kapitał i ŭsie pryłady da pracy: fabryki, maszyny, warsztaty i t. p. Na hetym hrunci i idzie hramadzkaja wajna miž proletaryatam i kapitalistami: rabotniki dabiwajucca, kab usie fabryki, ŭsie pryłady da raboty stanawili by mieńnie ŭsiaho narodu, a tady kožyn, chto pamnažaje nacyonalnaje mieńnie, budzie roŭna z druhimi karystać s prybytku ad swajej pracy.

Jedraść interesoŭ raboczaho narodu ŭsich krajoŭ i nacyonalnaściej wyjaŭlajecca asabliwa jarka ŭ hetym majowym rabotnickim świacie. Jak szyroki świet, usiudy rabotniki 1 maja spyniajuć rabotu i ustrajwajuć manifestacii i narodnyje schody, na jakije zbirajucca nialiczenyje hramady ludziej. Usiudy socyalistycznyje pramoŭcy pryzywajuć proletaryackije massy ciaśniej orhanizawacca, kab krok za krokam zdabywać sabie lepszyje warunki pracy, a ŭ buduczyni, zdabyŭszy pierewahu ŭ žyćci dzieržawi, pierastroić uwieś hramadzki ład na nowych asnowach.

Na ŭsim świeci, dzie proletaryat užo adaleŭ zdabyć dla siabie szyrokije prawy, świato 1 maja rabotniki spraŭlajuć zusim swabodna i adkryta. Tolki ŭ adnej Rasiei, pad ciažkaj rukoj samadzieržaŭnych caroŭ, krywawymi uśmireńniami hłuszylisia ŭsie prajawy rabotnickaho ruchu, a ŭ tym liku majowyje zabastoŭki i demonstracii. Jeszcze hod tamu nazad rabotnikam, katoryje by adwažylisia wyjści na wulicu s czyrwonymi sztandarami, hraziŭ niemiłaserny rasstreł... Sioleta ŭsio pieremianiłosia: panawańniu samadzieržawija nastaŭ kaniec, car i jaho słuhi, katawaŭszyje narod, apynulisia ŭ wastrozi i pad sudom, i hramady raboczaho ludu pierszy raz mohuć śmieła i wolna wystupić na wulicach miest Rasiei, zajaŭlajuczy ab swaich patrebach i žadańniach.

Pierszaje swabodnaje światkawańnie 1 maja ŭ Rasiei — heta jość rasam i światkawańnie pabiedy narodu nad caryzmam. Ale na hetaj darozi rabotnikoŭ, pa praŭdzi, astałasia jeszcze adna wialikaja praszkoda: toje, szto ŭłaść ad cara pierejszła ŭ ruki prawicielstwa buržuazii, naturalnaho woraha proletaryatu.

Hramadzianin.

Wiaczornyje myśli.

Biełaruski raboczy kłas stohnieć pad dwoma jarmami: pad jarmom kapitalizmu i pad jarmom szowinizmu polskaj buržuazii. Wiedama, szto ŭ nas kapitalisty, wielmožnyje pany, szlachta, buržuaznaja intelihiencija —ŭsie jany palaki i ŭsie jany nakidywajuć nam swaju mowu jak u prywatnym žyćci, tak i ŭ kaściołach, nakidywajuć nam czužuju dla nas kulturu i czužyje dla nas ideały. Kaliśoi, daŭno, nasza biełaruskaja buržuazija zliłasia ŭ wadno s polskaj buržuazijej, i jany mnohije hady trymali nasz narod u ciamnoci, tarhawali im, jak swajej reczczu, zdzirali z jaho skuru, ustraiwali «Tarhawicy» i na mnoha let zapradali nasz narod i ŭsiu naszu staronku rasiejskamu caryzmu. Dyj ciapier nie supakoilisia jaszcze: czujem z usich staron szowinistycznyje kryki polskaj buržuazii, kab nanowa nasz kraj addać u niawolu nowaj polskaj manarchii. U interesach polskaj buržuazii, kab narody ŭ naszaj staroncy žyli ŭ niazhodzi, kab raboczyj nasz lud nia moh zhrupawacca wakruh swaich idealoŭ; i dzieła hetaha jany razdźmuchiwajuć swarki miž raboczymi na hrunci nacyonalizmu. Baczuczy, szto, nia hledziaczy na rožnicu nacyonalnaści, rabotniki ŭ naszym kraju: biełarusy, litwiny i palaki — złuczylisia dzieła supolnaj pracy, jany, kab razbić hetu solidarnaść pracawitaho narodu, zakładywajuć «katalickije» tawarystwy polskich rabotnikoŭ. Ale świadomyje rabotniki nasz ho kraju wiedajuć dobra, szto ich worahi — heta nia polskije rabotniki, katoryje nia choczuć nowaho jarma dla naszaj baćkaŭszczyny, a worahi ich—heta polskaja buržuazija i kapitalisty, i ŭ nowyje sieci nie palezuć.

Łabuć.

U Wilni i wakolicach.

—o—

× »Kamienna a truna«. U adnym z numeroŭ »Homana« była nadrukowana apracawanaja Władstam narodnaja lehienda »Kamiennaja truna«. Lehienda heta pasł žyła za temu dla dramatycznaho twor u aŭtara u niekolkich znajomych wilenskim biełarusam scenicznych tworaŭ, p. F Olechnowiczu, katory zrabiŭ z jaje dwochaktowuju pjesu.

Budziem spadziewacca, szto aŭtar — orhanizatar i kiraŭnik biełaruskaj dramatycznaj družyny — pastarajecca pakazać swoj nowy twor na sceni.

× **Pierachod cieraz niamieckuju hranicu** z naszaho kraju pazwalajecca asobam, jakije majuć rabotu: rabotnikam, uradnikam, ziemleŭłaśnikam i t. d., atrymaŭszy ad »Verkehrspolitische Abteilung« pazwaleńnie na piśmie. S takim pazwaleńniem možna pierachadzić cieraz hranicu nie adzin raz a pastajanna, ale tolki piechatoj i ŭ dzień. U naczy, jeduczy czyhunkaj, parachodam, samachodam i t. d. treba mieć pazwaleńnie [hłaŭnakamandujuczaho na ŭschodzi i niamieckaho »General-Kommando«. Dla byŭszych rasiejskich padanych pazwaleńnie hetkaje maje siłu na 3 miesiacy.

× **Rehistracija lekaroŭ.** Usie prażywajuczyje ŭ Wilni daktary, felczery, dentysty, akuszerki, sanitary, siostry miłaserdzia pawinny nie paźniej 5 maja, ad 4 da ½5 hadz. pasbiedzi zajawicca, majuczy pry sabie patrebnyje dakumenty, ŭ akružnaho doktara, Dominikanskaja 2.

× **Skoraja pomacz** dadziena ad 16 da 22 krasawika ŭ 97 prypadkach. Karetka wyježdžała 68 razoŭ.

× **Kurs rubla**: Oficyalny — 2 m. 00 fen. za rubiel; u bankach pry pradažy — 2 m. 43 fen., pry kupli — 2 m. 47 f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

× **Jeszcze ab zabojstwach kabiet.** Trup kabiety pad strechaj domu kala cerkwy znajszli užo u niadzielu, 22. Možna dumać, szto jaho pieranieśli tudy u naczy z 20 na 21 — nie paźniej 10 hadz. wieczara. Napeuna možna skazać, szto kabieta zabita nie tam. Kabieci tej było ad 20 da 30 hadou, i widać, szto jana dobra jeła; skura u jaje dalikatnaja, ruki małyje, paznohci czystyje. Kala trupa, biezmała zusim razdzietaho, ležała akrywaulenaja chustka. Kuski czeławieczaho cieła, katoryje znajszli u niekolkich miescoch, naležać da adnaho trupa. Kuski hetyje, jak świedczać daktary, znojdzieny skora paśla śmierci kabiety. Wiek zabitaj — ad 40 da 50 hadou.

× **Niezwyczajny znahod.** Na Lipowaj wulicy znajszli miech z ausom.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
„ „ z 25 na 26	+ 3°	— 5°
„ „ z 26 na 27	+ 5°	— 2°
„ „ z 27 na 28	+ 3°	— 2°
„ „ z 28 na 29	+ 3°	— 2,°

Z USIAHO KRAJU.

BIEŁASTOK. «Białystoker Ztg.» radzić užywać pieczenych waron.

BIEŁASTOK. Hradanaczalnik wydaŭ prykaz, zabaraniajuczy placzy ciestki i, naahuł, užywać da piekarskich wyraboŭ cukier, sacharynu, masło, łoj, szmalc, jajkie, pszonnuju muku. Paśla 28 krasawika, naahuł, zabaraniajecca pradaža pieczywa.

SUWAŁKI. Na aposniuju niamieckuju pazyku tut padpisalisia na 150 000 marak.

AUHUSTOU. Padpiska na wajennuju pazyku dała tut 50.000 m.

PLANTY. U tutejszym pawieci padpiska na wajennuju pazyku dała 10.100 m.

PIERAROSL. Adzin tutejszy sielanin sam zrabiŭ swajmu kaniu klajmo „S“. Adnak, sumleńnie padkazało jamu, kab pawioŭ kania dziela ahladu, i jaho zatym niepakarali.

LIBAWA. Naczalnik upraŭleńnia Kurlandii asobnym prykazam skasawaŭ u žydoŭ „korobku“ i synahohalny padatak. Nadalej kulturnyje patreby žydoŭ buduć zdawoliwacca z ahulnych padatkoŭ.

KOŬNA. Sioleta ładzicca parachodny ruch miž Magdeburham na Elbie i Koŭnaj na Niomani.

Rewolucija u Rasiei.

Rewolucyjnaja pressa.

U Maskwie wychodziać dźwie hazety socyał-demokratoŭ. »Извѣстія Союза Рабочихъ Депутатовъ« razdajuć darma kožnamu, chto chocze ich mieć. Heta — hazeta wialikaho razmieru, s pieredawymi staćciami i bahatym prowincyonalnym addziełam. Jana naležyć da „mienszewikoŭ“. Hazeta „bolszewikoŭ“ — »Рабочій Листокъ«, katory dabiwajecca czym skarejszaj zhody.

Socyał rewolucyoniery jeszcze swajej oficyalnaj czasopisi nie majuć.

Maksim Gorkij wydaje sztodziennuju hazetu „Новая Жизнь“, u katoraj pracujuć Andriejew i Korolenko. Hazeta staić za chutki kaniec wajny i nowy ład u Rasiei na wolnych asnowach.

PARYŽ. »Petit Parisien« danosić s Pieciarburha, szto redakcija hazety rady rabotnikoŭ i sałdatoŭ składajecca z najbolsz krajnich i radykalnych elementoŭ.

KOPENHAGA. U Pieciarburzi byli wialikije demonstracii proci Ameryki i proci jaje wystupleńnia, jakoje zaciahiwaje kaniec wajny. Demonstranty iszli pa wulicach, kryczuczy: »Dawoli wajny! Won Amerykul Won Anhliju!« Staronniki prawicielstwa zrabili kontrdemonstraciju. Wajennaj siłaj im udałosia razahnać socyalistoŭ. Paśla hetaho jany zrabili na Niewskim praspekci demonstracije, witajuczy Ameryku i jaje krepkuju suwiaź z Rasiejej.

ŽENIEWA. S Pieciarburha danosiać szto socyalisty prabawali szturmawać, tamtejszaje amerykanskaje pasolstwo za toje, szto Wilson zaciahiwaje wajnu. Pasolstwo achraniaje dwajny łancuh sałdatoŭ.

Silnaje ŭraženńie na narod robiać pracesii duchawienstwa da mahił achwiar rewolucii, pachawanych biez carkoŭnaho abradu.

ŽENIEWA. Ad minuŭszaho paniadziełku, staronniki Lenina ładziać u Pieciarburzi manifestacii. Jany nosiać czornyje znamiony z nadpisami Dahetul udawałosia milicii razhaniać demonstrantoŭ.

KIJEŬ. Ukrainski socyalistyczny zjezd pryniaŭ resoluciju, pryzywajuczy prawicielstwo pryniać pasrednictwo predstaŭnictwa internacyonalnaho proletaryatu dziela pierehaworaŭ ab miry.

MINSK (P.T.A.). Na zjezdzi predstaŭnikoŭ armii zachodniaho frontu rad pramoŭcaŭ wyskazaŭsia za patrebu wajennaho nastupleńnia. Jany kazali: „Nastupajuczy my zwajujem naszych unutrenych worahoŭ, dy tak sama i zamiežowych“.

LONDON. »Daily Express« danosić s Pieciarburha, szto mnoha ludziej, bajuczysia napaści niemcoŭ z mora i s suszy, pakidajuć Pieciarburh i jeduć u Maskwa. Usie pojezdy pierapoŭnieny.

PIECIARBURH (P.T.A.). Tymczasowy urad apracowywaje notu da sajužnikoŭ, tłumaczuczy szyrej swaje pahlady na mir, wyskazanyje ŭ nidaŭna apublikowanaj deklaracii.

PIECIARBURH (P.T.A.). Wyszejszaje apawieszczeńnie, byccym tymczasowy urad manicca pasłać sajužnikam notu ab metach wajny, abjaŭlajecca niepraŭdziwym.

PIECIARBURH. Z roznych wakolic danosiać ab ziamielnych razruchach. U niekatorych miestoch orhanizawalisia malenkije respubliki, i krajnije lewyje enerhiczna pracujuć pa ŭsiej Rasiei. Z hetaj pryczyny liczać patrebnym sazwać ustanoŭczy sejm czym skarej. Lewyje sa swajho boku maniacca abjawić za ustanoŭczy sejm usierasiejski ziezd predstaŭnikoŭ rabotnikoŭ, sałdatoŭ i sielan, naznaczeny ŭ Pieciarburzi na trejci tydzień miesiaca maja. Jany tłumaczać swoj prajekt tym, szto pry ahramadnych abszarach rasiejskaj dzieržawy biez radykalnaho sposabu sazwać skora ustanoŭczy sejm niet mahczymaści.

PARYŽ. »Temps« danosić s Pieciarburha, szto niebaspiekaj tymczasowamu uradu hrcziać nie Lenin i socyalisty, a sielanskije massy, jakije abchapiła dumka ab razdzieli ziamiel. Zieml-ŭłaśniki sa swajho boku nia chocuć wyrabiać ziamli, katoruju mo' skora ad ich adbiaruć. Pienzenskaje ziemstwo pastanawiło prawiaści nacyonalizaciju ŭsich ziamiel. Kamisary uradu adhetul wysłany won.

Urad zwiarnuŭsia da sielan i ziemleŭłaśnikoŭ z adozwaj, tłumaczuczy patrebu wiesnawoj wyrabotki ziamli dziela patreb armii i narodu.

PIECIARBURH. Kapalnianyje rabotniki danieckaho pramyszlenaho rejonu trebujuć pawialiczeńnia zarabotnaj płaty na 100%.

Spaŭnicielnaja kamisija rady rabotnikoŭ i sałdatoŭ damahajecca reorhanizacii armii na demokratycznych asnowach.

Lenin i jaho prychilniki wiaduć enerhicznuju propahandu nawat u kazarmach za komunizm i za mir.

Brusiłow žadaje, kab ustanoŭczy sejm byŭ sozwan tolki paśla wajny i to nie ŭ Pieciarburzi, a ŭ Maskwie.

SZTOKHOLM. Ad tej suboty da paniadziełku ŭ Pieciarburzi adbywalisia supolnyje narady rady rabotnikoŭ i sałdatoŭ z delehatami armii s frontu. Delehaty armii žalilisia, szto sztaby Hurki i Brusiłowa zatrudniajuć narady sałdatoŭ ab ich patrebach i niedapus-

---

* * *

Chto skazaŭ: „i ja z narodam“,
Chto z im popleč staŭ, jak z bratam,
Chto pajšoŭ z im roŭnym chodam
K roŭnym zyskam, roŭnym stratam,
— S tym i ja. Nichaj že liče,
Budzie treba — chaj pakliče.

Chto-ž skazaŭ, a potym zdradziŭ,
Chto pajšoŭ, a potym kinuŭ,
Chto ŭ dušy sumleńnie zhładziŭ,
Ŭ kim apošni soram zhinuŭ,
— Chaj dryžyć! U dzień prysudu,
Ŭ strašny dzień ja świedčyć budu!

Aleś Harun.

Našy pieśniary.

Šyrokaje razwićcie biełaruskaho nacyonalnaho ruchu, katoraje pacziałosia ad czasu zdabyćcia biełarusami prawa druku ŭ rodnaj mowi ŭ 1905 hadu, papiaredžywajuć za aposznije 100 hadoŭ czyślenyje sproby paadzinokich ludziej swaimi paetyckimi tworami dać pačatak adradžeńniu biełaruskaho piśmienstwa, wysoka stajaŭszaho ŭ časach palityčnaj niezaležnaści Biełarusi u składzi Wialikaho Kniaźstwa Litoŭskaho. Tut my wiedajem cały rad imion, pačynajučy ad Mańkoŭskaho, napisaŭšaho swaju »Eneidu« badaj ješče ŭ kancy XVIII st., dalej — Rypinskaho, Barščeŭskaho, Dunin-Marcinkiewiča, Čečotta, Bohuševiča (Maciej Buračok), Niesłuchoŭskaho (Janka Łučyna) i inšych, tworv katorych byli drukowany, dy kančajučy čyślenymi aŭtarami, jakije nia mieli mahčymaści apublikawać swaje rečy s pryčyny tahočasnych trudnaściej biełaruskaho druku ŭ Rasiei. Ale najbolš wydatnych imion u biełaruskaj literatury dali nam apošnije časy — pačynajučy ad rewolucii 1905 hodu, a miž imi — chronologična — wystupajuć na pieršaje miejsco dwa pieśniary: Jakub Kołas i Janka Kupała.

Abodwa jany — syny biełaruskaj wioski. Abodwa — pieśniary-narodniki. Abodwa — pieršyje ŭ pačaŭšajsia paśla 1905 hodu šyrokaj twořčaj kulturna-nacyonalnaj raboci biełarusoŭ. I ŭ tworach kožnaho z ich adbiwajecca duša biełaruskaho narodu, tolki adbiwajecca nie adzinakawa, jak nie adzinakawy dušy dwoch roznych ludziej.

1. Jakub Kołas.

Jakub Kołas (praŭdziwaje imia — Konstantyn Mickiewič) — syn sielanina z w. Mikałajeŭščyny, Słuckaho pawietu, Minskaj hub., radziŭsia ŭ pačatku 80-ch hadoŭ. Wioska jaho sławiłasia z daŭnych časoŭ tym, što imia swajo atrymała ad imi kniazia Mikałaja Radziwiłła Čornaho, znamienitaho ŭ Biełarusi i Litwie ŭ XVI stalećci prychilnika reformy, pa zahadu katoraho ŭ załoženaj upraŭlajučym jaho, Kawečyńskim, u Nieświžu drukarni drukawalisia biełaruskije knižki, ŭ tym liku »Katechizm« 1562 hodŭ. Ale i ciapier Mikałajeŭščyna wiadoma daloka nawakoł, bo z jaje wielmi mnoha maładziožy išło na narodnych wučycieloŭ, i bolsz za 30 mikałajeŭcoŭ prajšli nawuki ŭ nieświžskaj wučycielskaj seminaryi. Za imi śledam pajšoŭ i małady Mickiewič. Choć i surowyje paradki panawali ŭ Nieświžy, dzie biełaruskuju maładzioż edukawali ŭ czornasocienna-abrusicielnym duchu, adnak hramadka mikałajeŭcoŭ nie nadta paddawałasia swaim kiraŭnikom: u ich ćwiorda dzieržałasia świadomaść, što jany biełarusy, što jany pawinny zachawać tuju žywuju źwiaź z rodnaj wioskaj i bratami swaimi, jakuju stanowić rodnaja mowa. Skončyŭšy seminaryju, Konstantyn Mickiewič dastaŭ miejsco wučyciela narodnaho ŭ uradowaj Školi, dzie byŭ prymušen wučyć dziaciej pa rasiejsku. Choć i addzieleny ad školnych tawaryšoŭ i tawaryšoŭ pracy, jon spatykaŭsia z imi ŭ czasi świat u swajej Mikałajeŭščynie, dzie ŭsie siabry z hodu ŭ hod zbiralisia razam. Z imi jon i abdumywaŭ mučyŭšaje jaho, jak pedagoga i biełarusa, pytańnie, čamu dzieciam biełaruskim dziejecca hetkaja ciažkaja kryŭda, čamu ich prymušajuć zmałku dzion wučycca ŭ čužoj mowie i zabywać usio swajo — rodnaje? Pad toj čas (u kancy 1906 h.) ŭ Wilni pačała ŭžo wychadzić pieršaja biełaruskaja lehal-

kajuć rewolucyjnaj propahandy ŭ wojskach na fronci. Pryniata rezolucija ab pasyłce ŭraz že kamisaroŭ rady rabotnikoŭ i sałdatoŭ s paŭnamocznikami ad tymczasowaho uradu, kab uładzić na fronci ŭsie niedarazumieńnia.

PIECIARBURH. Predstaŭnikam VII armii Kierenski skazaŭ, szto kantrol rady rabotnikoŭ i sałdatoŭ nad tymczasowym uradam kaniecznie patrebien, bo rada stanowić predstaŭnictwo narodu i armii. Treba wieryć zdarowamu rozumu narodu.

Spaŭnicielnaja kamisija rady rabotnikoŭ i sałdatoŭ pawialiczena dziewiatnadcaćciu predstaŭnikami armii i składajecca ciapier s 63 asob.

AMSTERDAM. Tymczasowy urad u Pieciarburzi zajawiŭ, szto jon nia puścić na front rewolucyjnych wojsk s Pieciarburha.

ŽENIEWA. Paryžskije hazety bajacca, szto chwaroba wajennaho ministra Guczkowa zaszkodzić planam tymczasowaho uradu.

LUGANO. Kronsstadt, pawodłuh wiedamaściej »Corr. d. Sera«, ŭsio jeszcze znachodzicca ŭ rukach rewolucyonieroŭ, arużnych wintoŭkami i kulemiotami.

PIECIARBURH. Plechanow marszałkuje ŭ kamiteci ministerstwa daroh, katoryj razhledaje pytańnie ab palepszeńni bytu żaleznadarożnikoŭ.

KOPENHAGA. »Politiken« danosić s Pieciarburha, szto zaczynienyje ŭ Pietrapaŭłaŭskaj krepaści byŭszyje czynoŭniki zajawili, szto jany hatowy prysiahnuć na wiernaść tymczasowamu uradu. Urad na heta adkazaŭ, szto nia može pryniać ad ich prysiahi, pakul nie adbudziecca nad imi sud. Najciažej winawaciać Szczegłowitowa, Suchomlinowa i Protopopowa.

Z usiaho świetu.

SZTOKHOLM. „Socialdemokraten" danosić z zusim peŭnaj krynicy, szto marszałak socyalistycznaho internacyonału, belhijski minister Wanderwelde, wybirajecca u Sztokholm.

SZTOKHOLM. Miesto ŭczora służyło za arenu bitw na wulicach miž palicijej i «niespakojnymi» elementami. Razruchi trywali ad 9 hadziny wieczara da poŭnaczy. Ruch na elektryecznaj czyhuncy spyniŭsia.

MALME. Z roznych miest pałudziennaj Szwecii danosiać ab demonstracijach. U Karlskronie byli razruchi. U 11 hadzinie wieczara palicija i pažarniki wiarnuli ład.

LONDON. „Daily News" danosić, szto amerykanski urad manicca ustroić żydoŭskuju respubliku ŭ Palestynie i abjawić respubliku u Hrecii pad kirunkam Wenizełosa. Ładziuczy żydoŭskuju respubliku, Wilson manicca piereciahnuć na stafanu sajuźnikoŭ sotni tysiacz żydoŭ u Ameryce.

AFINY. Lambros z usimi ministrami padalisia u adstaŭku.

AMSTERDAM. „Handelsblad" danosić, szto u Hrecii ŭsio pryhatowano da rewolucii, katoraja bytcym-to maje paczacca 5 maja.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieszczeńnia.

27.IV. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Na poli bitwy pry Arras ahoń artyleryi krapczeŭ z abodwych bakoŭ. Naabapoł darohi Arras—Kambre anhliczanie iznoŭ atakawali, ale z wialikimi stratami adbity ahniom i sztykami.

Front niamieckaho Naślednika: Uzdoŭž raki En i ŭ Szampani artyleryjskaja bitwa iznoŭ dajszła wialikaj siły.

Worahi utracili 11 samalotaŭ i dwa latuczyje szary.

Lejtenant Wolf zbiŭ swajho 21-ho woraha.

U Makiedonii, miž Wardaram i Dojranam, my zniszczyli 2 anhlickije samaloty.

28.IV. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Naabapoł raki Skarp worahi dalej abstreliwali naszy pazycii. Pry Monszi adbity niekolki atak anhliczan za stratami u ich. Siahońnia paśla niezwyczajna silnaho «barabannaho» ahnia miž Loos i Kean paczałasia na ŭsim fronci nowaja piachotnaja bitwa.

Front niamieckaho Naślednika: Dalej trywaŭ silny ahoń. Pry Bre i Brimon adbity francuskije nastupieńnia.

Zbity ŭ worahŏŭ 3 samaloty i 2 latuczyje szary.

Uschodni teatr:

S pryczyny wostraho ahnia rasiejskaj artyleryi na uzbiareżży, na zachodzi ad Łucka, na Załatoj Lipie, Narajoŭcy i Putnie na hetych adrezkach uzmacawaŭsia i nasz ahoń.

Za naszymi linijami ŭ bitwie na pawietry zbit warožy latun.

29.IV. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: Paśla samaho silnaho „barabannaho" ahnia ad Lens da Kean, 28 krasawika iznoŭ uzniałasia bitwa. Heta—trejciaja sproba anhliczan prarwać niamieckije linii. U pałudni bitwa zakonczyłasia ciažkim razhromam anhliczan. Bitwa buszawała z niezwyczajnaj zajadłaściu. Anhliczanie byli ŭwarwalisia ŭ Arle, Opi, Re. Kontratakaj u wostraj sztykawoj bitwie worahi adkinuty ŭ niekatorych punktach za naszu staruju liniju. Arle astałosia ŭ ich rukach. Na poŭdni ad Skarp tak sama iszli wostryje bitwy. Naszy wojski, nia hledziaczy na niekolki anhlickich szturmoŭ, udzierżali ŭ swaich rukach zrujnawanyje ahniom artyleryi akopy. U anhliczan iznoŭ niezwyczajna ciažkije straty.

Na inszych frontach biez wydatnych prypadkoŭ.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 29.IV. Italjanski teatr: Niedaloka ad prachodu Tonale ŭziaty 22 pałonnyje.

Kala wajny.

BERLIN. Oficyoznaje biuro Wolffa danosić:

„Hłaŭnaja kamisija wysłuchała dakład stats-sekretara Cymmermanna ab pałažeńni zahranicznaj palityki.

„Dakład uzmacawaŭ pierakanańnie, szto my ŭ nie nadta dalokim czasi dojdziem dobraho kanca wajny".

BERLIN. Rejchstag. Predstaŭnik socyał-demokratoŭ wyskazaŭ swaju wieru, szto niedalok toj mament, kali i Anhlija z pryczyny padwodnaj wajny budzie prymuszena prystać na mirnyje pierehawory.

CURYCH. U pierszaj bitwie pry Arras anhliczanie utracili 2.000 aficeroŭ, u tym liku 700 zabitymi, i ad 60 da 70 tysiacz sałdatoŭ. Jakije wialikije pawinny być straty u druhoj bitwie pry Arras i ŭ czasi francuskaho nastupleńnia ŭ Szampani, katoryje biazsporna byli szmat bolej krywawy?

BERLIN. (W.T.B.). 28 krasawika u anhliczan byŭ trejci krywawy razhrom na fronci Arras. Za zdabyczu zniszczenaj wioski Arle jany zapłacili niaiczenymi tysiaczami zabitych i ranienych. Wa ŭsich inszych miescoch my nia tolki udzierżali swaje staryje pazycii, ale nawat zdabyli ŭ niekatorych punktach nowyje. Uziaty ŭ pałon 12 aficeroŭ i 400 sałdatoŭ, zdabyty niekolki kulemiotaŭ. Worahi ŭsiudy mieli niezwyczajna ciažkije straty. Hustyje hramady szturmawaŭszych worahoŭ stanawili znamienituju metu dla naszych harmat i kulemiotaŭ. Pierewaha, jakaja wyjawiłasia ŭ bitwie pry Sommie u anhlickaj artyleryi, sczezła. Niamieckaja piachota, jak raniej, tak i ciapier, stajała szmat wyszej za anhlickuju.

BERLIN (W.T.B.). U naczy z 26 na 27 krasawika naszy latuczyje eskadry skinuli na francuskije wajennyje tabory pry Murmelon i Buji 250 pudoŭ bomb.

LUGANO. «Italia» danosić s Paryža:

Hienerał Niwell pazbaŭlen kamandy.

BERLIN. (W.T.B.). Za niesiac marec zatopleno ŭsiaho 450' tarbowych parachodaŭ jomkaściu razam 885.000 tonn. U hetym liku 536.500 tonn—anhlickich.

Ad paczatku wajny zatopleno parachodaŭ na 5,711,000 tonn jomkaściu. U tym liku 4,370,500 tonn anhlickich. Heta—blizka czwierć usich anhlickich parachodaŭ, jakije Anhlija mieła ŭ paczatku wajny.

BERLIN (W.T.B.). Niamieckije marskije siły zrabili napaść na uście

---

naja časopiś »Naša Dola«. I Mickiewicz, z rannich let prabawaŭšyj układać wieršy, zawiazaŭ z redakcijej hazety żywyje znosiny, a ŭ № 3 »Našaj Doli« my ŭžo čytajem pieršy drukawany wierš jaho «Biełarusam«:

Ustańcie, chłopcy, ŭstańcie bratki!
Ustań ty, naša starana!
Užo hladzić k nam na pałatki
Žyćcia nowaho wiesna!

Čyž my, chłopcy, ruk nie majem?
Čy nam siły Boh nie daŭ?
Čy nad rodnym našym krajem
Łuč swabody nie bliščaŭ?

Wyjdziem razam da raboty,
Družna staniem, jak ściena,
I pračniecca ad dremoty
Z nami naša starana!

Hety pieršy wierš, padpisany dobra wiadomym pseŭdonimam »Jakub Kołas« (jak narodny wučyciel, Mickiewicz byŭ prymušen ukrywać swajo supracoŭnictwo ŭ »kramolnaj« hazeci), najlepiej charakteryzuje kirunak, u jakim razwiwałasia dalejšaja paetyckaja tworčaść maładoha pieśniara. Horača miłujučy rodny kraj i swaich bratoŭ-biełarusoŭ, Jakub Kołas karystaŭ sa swajho talentu, kab budzić narod ad snu, kab zwać jaho da budawańnia nowaho žyćcia — nowaj doli zamiest tej niadoli, ŭ jakoj biełarusy pakutawali.

A zdareńnia 1905—1906 hadoŭ prydali hramadzkamu kirunku paezij Kołasa adcienak rewolucyjny. Hety adcienak asabliwa wyjaŭlajecca ŭ »wastrožnych« tworach paeta. Za orhanizaciju patajnaho »biełaruskaho sajuza narodnych wučycieloŭ«, mieŭšaho na meci, miž inšym, dabicca dla biełarusoŭ narodnaj škoły, Mickiewicz razam z niekolkimi siabrami byŭ u 1907 hadu zasudžen na try hady ŭ wastroh i karu adbywaŭ u Minsku.

Ale Jakub Kołas nie abmiežywaŭsia tolki temami hramadzkimi. Jaho patryotyzm abnimaŭ uwieś rodny kraj i prajawy jaho, a pierš za ŭsio rodnuju pryrodu, katoraja dawała dušy jaho biazmierny spakoj. I jon daje wiernyje abrazy hetaj pryrody, katoruju adčuwaje i razumieje tak, jak sapraŭdny syn wioski, daje malunki z žyćcia biełaruskaj wioski, — to świetłyje i jasnyje, to «cum grano salis« — wystaŭlajuczy na śmiech tyje starony wiaskowaho žyćcia, katoryje na heta zasłužyli. Spakojny humor — heta charakternaja adznaka čyślenych apowieściej Kołasa, pisanych prozaj pad niekolkimi pseŭdonimami (Taras Hušča, Tamaš Buława i inš.). Mnoha tworaŭ jaho było drukowano ŭ »Našaj Doli«, »Našaj Niwie«, «Maładoj Biełarusi«, a pačynajučy ad 1910 hodu wychodziać jany adzin za adnym asobnymi tomikami pad pseŭdonimam Jakuba Kołasa — »Pieśni Žalby«, »Bratak. Jak Jurka zbahacieŭ«, »Prapaŭ čeławiek« i pad pseŭdonimam Tarasa Hužčy — »Rodnyje Zjawy«, »Apawiedańnia«, »Niomnaŭ dar«, »Toŭstaje palena«.

Pobač sa swajej čysta literaturnaj pracaj, pastawiŭšaj Jakuba Kołasa na adnym z pieršych miejsc u biełaruskaj literatury času adradžeńnia, małady pieśniar-wučyciel nie pakidaŭ swajej prafesyonalnaj raboty. Majučy hłybokuju wieru, apraŭdanuju apošnimi dwoma hadami, što raniej ci paźniej biełarusy zdabuduć nacyonalnuju škołu, Jakub Kołas apracowywaŭ i škoľnyje knižki, adna z katorych pad zahałoŭkam »Druhoje czytańnie« i była wydana ŭ 1910 hadu. Knižka heta, jak i ŭsie twory Kołasa, poŭna horačaj lubowi da rodnaho Kraju i stanowić chutčej paetycki twor, čym rabotu pedagoga, dy hetak dapaŭniaje saboj literaturny zdabytak pieśniara.

Wyjšoŭšy z wastrohu, Kołas niekolki hadoŭ tulaŭsia s kuta ŭ kut, niamohučy dastać nijakaj pastajannaj raboty s pryčyny swajej palityčnaj „niebłahanadziožnaści". Tolki niezadoŭha pierad wajnoj jamu ŭdałosia atrymać miejsco wučyciela ŭ miestowaj Školi ŭ Pinsku. Ale, kali pačałasia wajna, jaho ŭziali ŭ sałdaty. Razam z druhimi jaho pasłali ŭ Wilniu, dzie jon zamietaŭ wulicy, jak sałdat. Z wialikimi trudnaściami jamu, adnak, udałosia wyzwalicca, i jon čym skarej wyjechaŭ adhetul u hłyb Biełarusi.

Anton Nowina.

Temsy. Marget i akružajuczyje jaho forty byli enerhiczna abstrelany. Warožych marskich sił nie było widać. Usie naszy siły wiarnulisia nazad biaz szkod i strat.

AMSTERDAM. Z Londona danosiać, szto znak ad padwodnaj wajny i błokady u Anhlii nadta wialiki. Bajacca, szto najpaźniej cieraz 2 miesiacy nielha budzie zdawoliwać spažyŭnymi praduktami wialikszuju czaść žycharoŭ Anhlii.

LONDON. „Daily Mail“ pisze:

«Tysiacsy lohkamysnych ludziej nie razumiejuć, szto pry ciapierasznim spažywańni patrebnyje da žyćcia pradukty buduć skora zjedzieny. Hoład, a nie niamiecki hunn, heta toj worah, katoraho my pawinny bajacca».

LONDON (W.T.B.). Llojd Džordž skazaŭ pramowu, haworuczy miž inszym:

«Ja nie chaczu skazać, szto wajna zaciahniecca na 1918 hod. Ale, kali-b niemcy ŭważali, szto jany wyihrajuć wajnu, zaciahnuŭszy jaje da 1918 h. i prycisnuŭszy nas hoładam, dyk jany jaje i wyihrajuć. Ale mo' jany chutczej pojduć na zamireńnie, kali pierekanajucca, szto daŭžejszaja wajna sulić dla ich horszy mir».

LONDON. Niezaležnaja rabotnickaja partyja publikuje adozwu da anhlickaho narodu, winawaciuczy prawitielstwo, szto jano za ŭsielakuju canu chocze pieraszkodzić zamireńniu s centralnymi dzieržawami na sprawiadliwych asnowach. Proci hetkich krokaŭ aszaleŭszaj wajennaj partyi urad rabotnickaj partyi padbiwaje sumleńnie ŭsiaho narodu. Rabotnickaja partyja žadaje, kab starana skinuła s siabie jarmo niawoli i zrabiła paczesny mir z Niamieczczynaj, jakaja nikoli nie dabiwałasia zniszczeńnia anhlickaho narodu.

LONDON. «Morning Post» danosić z Waszyngtonu:

Wilson daŭ zawiereńnie, szto Ameryka nia zrobić separatnaho mira z Niamieczczynaj.

BERLIN. (W.T.B). U Siarodziemnym mory iznoŭ zatopleny 10 parachodaŭ i 6 parusnych karabloŭ jomkaściu razam 55.000 tonn.

Szarada.

Usiu tak adrazu trudna adhadaci,
Bo nia ŭsie i nia ŭsiudy mahli jaje [bacyć;
Czuć ab jej, to czuli! Prychod jaje [kožny
Usiaki czeławiek pa swojemu tłu- [maczyć.
Pierszaho dy s trejcim streć usiudy [možna:
Nima taho domu, dzie jaho nie majuć;
Najbolej kabiety, adnak, jaho lubiać.
Ćasam že i dzieci dobra z im hulajuć.
Druhaja dy s trejciaj pawinna b, zda- [jecca,
U žyćci czeławieka być piersz ad dru- [hoha,
Choć jak czasam wartaść drennaja [ŭžo wielmi,
To lepsz chaj nia budzie miest jaje [niczoha
Pierszaja z-asobna literaj zawiecca.
Dyj druhoje toje-ž budzie aznaczać,
Tolki spiersza treba jaho adwiarnuci
I paśla ŭžo tolki možna praczytać.
Trecie adwiarnuŭszy skažu na astatak,
Usio zdajecca jasna, nima szto skazać;
Astajecca tolki ŭsim pašadaci,
Padumaŭszy trochi, ŭsiu adhadać!

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiec - Homan. Redaktar Jazep Saławiej